
ПРОГЛАС

Издание на Филологическия факултет
при Великотърновския университет “Св. св. Кирил и Методий”

кн. 2, 2014 (год. XXIII), ISSN 2367-8585

УНИВЕРСИТЕТ ЗА ПОКОЛЕНИЯТА Y, Z, α : ЕЛЕКТРОННО ОБУЧЕНИЕ И УЧЕНЕ В АКАДЕМИЧНА СРЕДА UNIVERSITY FOR THE Y, Z, α GENERATIONS: E-LEARNING AND ACADEMIC LEARNING

Иван Мерджанов. E-CAMPUS. Съвременни форми на електронно обучение в академична среда. Варна: ИК „Стено“, 2013, 207 с.

Този изключително информативен, полезен и актуален труд заслужава вниманието на академичната общност. Той е информативен, защото богатият библиографски апарат със заглавия на български, немски, английски и руски език показва съвременните тенденции в сферата на методиката и дидактиката и приложението на новите технологии в чуждоезиковото обучение. Чрез множеството позовавания на академични практики и конкретни образци за електронни упражнения, задачи и тестове читателят може да обогати ресурсния си потенциал, както и да изгради собствено мнение за предимствата и слабостите на електронното обучение в днешния му вид. Публикацията е полезна, защото академичната дидактика отдавна се нуждае от сериозна дискусия по проблемите си¹ и пуб-

¹ За академичното високомерие към проблема говорят факти като напр. възможността за прием на асистенти във висшите училища без изискване за педагогическа правоспособност, както и явните дефицити сред станалите така любими напоследък тестове, част от които демонстрират необходимост от усъвършенстване на методико-дидактическата компетентност на преподавателите във висшите училища у нас.

ликуваният труд е принос в тази посока. Тя е актуална, защото е в синхрон със съвременните технологични възможности и с потребностите на новото поколение обучаеми/учещи на фона на мощното навлизане на новите технологии в ежедневието на хората и съответно – в различните образователни степени. Високият коефициент на полезност се крие и в обстоятелството, че макар и насочена към изучаването на чужди езици в академична среда, книгата несъмнено би представлявала интерес не само за филолози, а и за специалисти извън тези среди.

Монографията е структурирана в пет основни раздела. Първият раздел със заглавие *Вторият живот на университетите* (с. 20–62) поставя акцент върху дихотомията „учене – обучение“ и необходимата промяна в академичното образователно пространство. Мощните и бързо протичащи социални и технологични процеси слагат своя отпечатък върху съвременното образование в различните му степени. Цитираната от автора класификация на Маккриндъл на съжителстващите си в началото на XXI век седем различни поколения, между част от които зее „технологична, културна и комуникационна пропаст“ (с. 22) дава повод за преосмисляне на представите за целевите групи от гледна точка на потребности, компетентности за учене и др. Поколенията Y, Z, α , т.нар. digital natives (дигитални туземци), живеят изцяло в дигиталните технологии, и очевидно мястото за среща между тях и обучаващите следва да се измести (и) във виртуалното пространство. Другата важна промяна, свързана с целевата група, е префокусиране на акцента от „обучение“ върху „учене“. Чисто технологичната страна (достъпът до различни източници на информация и възможност за избор между тях) повишава самочувствието на обучаваания и го превръща във все по-активна и автономна страна в процеса на усвояване на знания, трансформира го от „обучаем“ в „учещ“. Този момент налага преосмисляне на наличните и разработка на нови учебни ресурси, с които обучаващият да поеме променената си роля.

В раздел II *Електронно обучение в академичен контекст* авторът прави обективен преглед на съществуващите форми на електронно обучение и насочва вниманието към академичната среда, разглеждайки различни обучителни платформи (като концепция и

като реализация в конкретни университети в страната и в чужбина), като се спира на мобилното, социалното, базираното на електронни игри електронно обучение, на т.нар. *blended learning* (смесено вид като пресечна точка на традиционно, дистанционно и електронно обучение) и посочва както предимствата, така и недостатъците им. За заинтересованите от терминологичната страна на проблема несъмнено важни са 2. и 3. глава, в които се прави разграничение на често смесвани названия: *e-кампус* (управление на академичната дейност, концентрация на всички форми на електронно обучение, онлайн дейности и услуги на висшето училище) и *електронен* или *виртуален университет* (възможност за осъществяване на електронно обучение в академична среда), (срв. с. 28–29). Другата терминологично интересна и често смесвана двойка е *дистанционно* и *електронно обучение* (първото название поставя акцент върху пространствения параметър, второто върху използваните медии). Обръща се внимание и на едно терминологично несъответствие между названието *E-Learning* и утвърдилият се български еквивалент *електронно обучение*: коректно би било да се говори за „електронно учене”, един особено важен в концепцията на съвременното образование акцент: новото поколение, познало различни образователни платформи, не се съгласява с предлагания традиционен модел, а се стреми към активно участие в процеса на усвояване и прилагане на знания.

Неоценима помощ за университетските преподаватели/екипи, разработващи електронни курсове, представляват III и IV раздел на монографията. В трети раздел „*Проектиране и разработване на интернет-базирана учебна среда (e-Learning курс)*” (с. 85 – 130) са разгледани принципните положения, които следва да се имат предвид при разработката на проект за електронно обучение, като на преден план се поставя въпросът за поэтапния мениджмънт на проекта: 1. *планиране*, 2. *разработка на концепцията* и 3. *реализация на проекта*. Специфичното за планирането в случая е подчиняването му на **целевата група**: тя трябва да е старателно проучена, а не предполагаема; в зависимост от потребностите на групата да се формулират учебните цели. Параметрите на целевата група са решаващи и при избора на адекватната стратегия на учене при планирането на фазите на присъствено обучение, онлайн-автономно учене и тюторинг-индивиду-

ално учене и възможностите за комуникация и коопериране между участниците. Наличието на различни стилове на учене е друга важна специфика на целевата група, която се отчита при подбора и оформлението на учебните материали. И едва след като са съобразени всички тези фактори, може да се премине към структуриране на учебното съдържание в конкретни учебни единици с оглед на начина на учене (e-Learning, Blended Learning, m-Learning и др.). Важен момент, заслужаващ и по-широк дебат, е проблемът за компетентностите, които следва да се развиват при електронния курс на обучение (но не само при него): в центъра стои, несъмнено, компетентността в съответната специализирана област, но тя е недостатъчна без останалите умения като компетентност за учене², медийна компетентност, комуникативна и социална компетентност (с. 94–100). Тяхното наличие е от решаващо значение за успеха на всяка електронна учебна платформа. В третата глава на монографията са засегнати и проблемите на структурирането на електронния курс и ресурсното обезпечаване. Важен момент тук е последната подглава, в която авторът обръща внимание на правната рамка при реализацията на съответния електронен курс на обучение.

Четвърта глава *Концептуална фаза в планирането на електронен курс* (с. 131–167) е полезна не само с разгледаните теоретични постановки, а и с конкретните примери от академичната практика за разработването на електронни платформи и с представената типология на задачите, упражненията и тестовете, базирани на електронни медии. Нерядко се сблъскваме с известно напрежение при търсенето на мост между *специалисти по методика и дидактика на обучението* и *специалисти по информационни и комуникационни технологии*. Компетентността на автора и в двете сфери, демонстрирана в разработката на главата, прави тази част на работата изключително полезна за читателите както с разгледаните теоретични постановки, така и с конкретните онагледаващи примери от практиката.

² Острите критики към дефицитите в училищното образование се дължат до голяма степен и на недооценяване на ролята именно на компетентността за учене. Което означава, че въпросната компетентност не може да се предпоставя като дадена, а следва да се (до)развива и в академичната учебна среда.

Последният раздел (с. 168–192) е посветен на критериите и индикаторите за качество на електронния курс, дефинирани на базата на общата теория за качеството. Разгледани и подробно представени са различни инструменти за оценка (формативна и сумативна оценка, контролни карти, досие на електронната учебна среда и др.).

Възможно е публикуваният труд, с оглед на бързо развиващите се технологии, след време да не дава пълна картина на електронното учене и обучение в академична среда, но в момента той изпълнява и друга важна задача: убеждава, че различните форми на електронно обучение не са просто „атрактивни форми за повишаване интереса и мотивацията на учещите”, а са „средство за решаване на съществуващи проблеми в учебния процес и за повишаване ефективността и успеха от работата в една или друга дисциплина” (с. 194). Той дава в ръцете на обучаващите важни инструменти за създаване на собствени материали, а доброто, премерено и целесъобразно типографско оформление, както и стегнатата структура на текста облекчават читателя при възприемане на информацията и същевременно му позволяват паралелна с четенето самооценка на собствените практики и опит.

Людмила Иванова